

Algemeen

Spanning in het protestantse kerkinterieur en inventarisatie van kerkelijke kunstschaten;

Een bijdrage vanuit de Protestantse Gemeente Utrecht

Spanning in het protestantse kerkinterieur

De Stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland (SKKN) organiseerde op zaterdag 21 november 2009 in de Utrechtse Geertekerk het symposium 'Spanning in het protestantse kerkinterieur; de protestantse kerken als cultuurdragers van Nederland'. Het doel van deze bijeenkomst was het aanbieden van praktische en theoretische achtergrondkennis aan kerkrentmeesters zodat zij hun verantwoordelijk werk, gericht en met nieuwe kennis van zaken kunnen doen. Het organiserend comité bestond uit de Stichting Protestants Kerkelijk Kunstbezit (SPKK), de Vereniging tot Behoud Monumentale Kerkgebouwen in Nederland (VBMK), de Rijksuniversiteit Groningen / Instituut voor Christelijk Cultureel Erfgoed (ICCE), het Museum Catharijneconvent en de Stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland met ondersteuning door de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB) in de PKN.

Het belang van inventarisatie

In de afgelopen jaren heeft de SKKN een zeer groot aantal inventarisaties verricht voor alle protestantse kerken in Nederland. Nog niet iedereen ziet het belang hiervan in. De SKKN is uiteraard afhankelijk van de bereidwilligheid en meewerking van de kerken. De directeur van de SKKN, de heer Mart van der Sterre, benadrukte het grote belang hiervan. In Nederland is zeker boven de grote rivieren een belangrijk deel van ons cultureel erfgoed afkomstig uit de wereld van de protestants-christelijke kerken. Aan ons verleden en naar de toekomst hebben wij naast de verantwoording hiervoor ook een belangrijke troef in handen. In mijn waarneming is het in het bijzonder bij concentratieprocessen van gebouwen, verkoop van gebouwen en het delen van gebouwen met andere gebruikers van belang dat de inventarisatie en registratie van de aanwezige kunstschaten op orde is. Niet iedereen is ook even overtuigd van het belang van de meer moderne kerkelijke kunst en voorwerpen vanaf 1900 of na de Eerste Wereldoorlog. Het gevaar bestaat dat de aanwezige objecten versnipperd raken door gebrek aan overzicht en/of belangstelling. Terwijl juist ook in de laatste honderd jaar veel van waarde op dit gebied is voortgebracht.

Geleidelijk aan zijn ook voor de kerken van de Protestantse Gemeente Utrecht (PGU) de inventarisaties van de SKKN beschikbaar gekomen. Van alle kerken in de PGU zijn inmiddels inventarisaties gemaakt. Op dit moment zijn van een aantal kerken de inventarisaties van de aanwezige kunst geheel afgerond. Voor enkele anderen geldt dat deze thans wordt aangevuld en voltooid. Het is de bedoeling dat de uitgevoerde inventarisaties worden gedigitaliseerd, per kerk aanwezig zijn bij de voorzitter van de kerkenraad en de kerk(rent)meesters, de kosterbeheerder en op het Bureau PGU zodat een en ander met het oog op behoud, onderhoud en verzekeringen goed kan worden bijgehouden. Mutaties moeten worden doorgegeven en verwerkt. Voor de PGU geldt dat het hierbij gaat om objecten aanwezig in de kerken, op het Bureau PGU, in de kluis van de bank van de PGU en om belangrijke bruiklenen zoals die per overeenkomst al vanaf diep in de 19e eeuw gegeven zijn aan wat nu is Het Utrechts Archief (HUA) of het Centraal Museum. De inventarisatie per kerk kan heel verschillende zaken betreffen: van moderne kunst tot onvervangbare middeleeuwse schilderstukken en van 17e eeuws uniek gegraveerd avondmaalszilver tot moderne gebruiksvoorwerpen en belangrijke stukken van voor de reformatie.

Gebouwelijk gebruik en interieur door de jaren heen

Aan de hand van voorbeelden van nieuwbouw, aanpassing van kerkgebouwen en restauraties in het verleden en meer recent werd in het symposium aandacht gevraagd voor de waarde en gebruikswaarde van het interieur in de kerkgebouwen. Verschillende opvattingen zijn in dit opzicht mogelijk en kunnen ook tegenover elkaar staan. De waarde van een gebouw is deels historisch bepaald en heeft te maken met de tijd waarin het werd gebouwd. Het gebouw dient aan de andere kant vooral ook gebruikt te worden, met behoud van authentieke elementen maar waaraan ook eigentijdse onderdelen mits passend kunnen worden toegevoegd.

Geertekerk, Utrecht
foto: Jaap Broekhuizen

Symposium 'Spanning in het protestantse kerkinterieur' in de Geertekerk in Utrecht op 21 november 2009
foto: Jaap Broekhuizen